

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT
DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER
fremsat den 7. november 2002¹

1. For at besvare de to spørgsmål, som Oberlandesgericht Düsseldorf (Tyskland) har forelagt i henhold til artikel 234 EF, er det nødvendigt at fortolke dels forordning (EF) nr. 2100/94 om EF-sortsbeskyttelse², særlig artikel 14, stk. 3, sjette led, som pålægger enhver, der påberåber sig landbrugsundtagelsen, at meddele visse oplysninger, sammenholdt med artikel 8 i forordning (EF) nr. 1768/95 om gennemførelsesbestemmelser vedrørende den nævnte undtagelse³, dels artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 1768/95, som giver mulighed for, at flere indehavere i forening eller en sammenslutning af indehavere kan gøre medlemmernes rettigheder gældende.

I — Faktiske omstændigheder

2. Sagsøgeren i hovedsagen er det efter tysk ret stiftede selskab med begrænset ansvar Saatgut-Treuhandverwaltung, hvis formål er at varetage de økonomiske interesser for fysiske og juridiske personer, som direkte eller indirekte producerer eller forhandler såsæd, eller som deltager i sådanne aktiviteter.

Virksomhedens drift består i nationalt og internationalt at overvåge sortsbeskyttelsesrettigheder, herunder at gennemføre kontrolundersøgelser hos opformerings- og salgsvirksomheder med hensyn til selskabsdeltagernes eller tredjemands sortsbeskyttelsesrettigheder, opkræve licensgebyrer for sortsbeskyttelsesrettigheder, gennemføre generelle foranstaltninger, der tjener til fremme af produktionen, samt sikring af forhandling og forsyning af forbrugeren med fejlfri såsæd af høj kvalitet. Det er derimod ikke en del af selskabets virkeområde at indkøbe og forhandle såsæd.

1 — Originalsprog: spansk.

2 — Rådets forordning af 27.7.1994, EFT L 227, s. 1, ændret ved Rådets forordning 2506/95 af 25.10.1995, EFT L 258, s. 3. Ændringerne berører ikke indholdet i de bestemmelser, som den nationale ret har anmodet Domstolen om at fortolke.

3 — Kommissionens forordning af 24.7.1995, EFT L 173, s. 14. Kommissionen har udstedt to andre gennemførelsesforordninger, nemlig forordning (EF) nr. 1238/95 af 31.5.1995 om gennemførelsesbestemmelser til forordning nr. 2100/94 for så vidt angår fastsættelsen af gebyrer til EF-sortsmyndigheden, EFT L 121, s. 31, og forordning (EF) nr. 1239/95 af 31.5.1995 om gennemførelsesbestemmelser til Rådets forordning nr. 2100/94 om EF-sortsmyndigheden, EFT L 121, s. 37.

3. Ifølge forelæggelseskendelsen fra Oberlandesgericht Düsseldorf omfatter sagsøgerens selskabsdeltagere indehavere og enlicenshavere af sortsbeskyttelsesrettigheder i henhold til Sortenschutzgesetz (den tyske lov om beskyttelse af plantesorter) og/eller i henhold til forordning nr. 2100/94. Selskabsdeltagerne omfatter tilsyneladende også Bundesverband Deutscher Pflanzenschützer eV, en sammenslutning, som blandt sine medlemmer tæller talrige indehavere og enlicenshavere af sortsbeskyttelsesrettigheder⁴.

4. Sagsøgeren gør — for samlet over 60 indehavere af sortsbeskyttelsesrettigheder eller licenser til udnyttelse af beskyttede sorter — på grundlag af skriftlige fuldmagter og bemyndigelser i eget navn for talrige tyske retter rettigheder gældende over for hundreder af tyske landbrugere, bl.a. sagsøgte i hovedsagen, Werner Jäger, vedrørende anvendelsen af landbrugerprivilegiet for så vidt angår mere end 500 beskyttede plantesorter.

En af de grupper, på hvis vegne sagsøgeren gør rettigheder gældende, er en kreds af dets egne selskabsdeltagere. En anden gruppe består af medlemmer af en sammenslutning, der er selskabsdeltager i Treuhandverwaltung. Endelig udgøres en tredje

gruppe af personer, som blot i henhold til en skriftlig bemyndigelse har overdraget sagsøgeren mod betaling i eget navn at gøre deres sortsbeskyttelsesrettigheder gældende, for så vidt angår landbrugerens anvendelse af høstudbytte erhvervet ved udsåning af en beskyttet sort med henblik på formering på egen bedrift.

5. Sagsøgeren har nedlagt påstand om, at Werner Jäger pålægges at oplyse, i hvilket omfang han som landbruger i dyrkningsperioden 1997/1998 med henblik på formering har anvendt høstudbytte erhvervet ved udsåning af i alt mere end 500 plantesorter, bl.a. kartofler, vinterhvede, sommerhvede, vinterbyg, sommerbyg, havre, vinterrug, foderærter, hestebønner, triticale og gul lupin, hvoraf en tredjedel er beskyttede i medfør af forordning nr. 2100/94 og to tredjedele i medfør af den tyske lovgivning.

Sagsøgeren har anført, at Werner Jäger som landbruger har pligt til — uden at sagsøgeren konkret skal kunne påvise, at sagsøgte har udsået bestemte sorter — at meddele disse oplysninger og i givet fald, i hvilket omfang det er sket. Werner Jäger har bestridt dette bl.a. med henvisning til, at sagsøgeren ikke har påvist, at der er holdepunkter for, at han har anvendt nogen af de beskyttede sorter.

4 — Som svar på et spørgsmål, jeg stillede under retsmødet, oplyste repræsentanten for sagsøgeren i hovedsagen, at såvel sagsøgerens selskabsdeltagere som medlemmerne af Bundesverband Deutscher Pflanzenschützer er indehavere af en sortsbeskyttelse.

II — De præjudicielle spørgsmål

6. Sagsøgte blev frifundet i første instans. Afgørelsen blev appelleret til Oberlandesgericht Düsseldorf, der besluttede at udsætte sagen og forelægge følgende præjudicielle spørgsmål for Domstolen:

»1) Kan

a) et efter tysk ret stiftet selskab med begrænset ansvar (GmbH) være henholdsvis »flere indehavere i forening« eller »en sammenslutning af indehavere«, således som udtrykkene er anvendt i artikel 3, stk. 2, i Kommissionens forordning (EF) nr. 1768/95 [...], og kan

b) et sådant selskab også gøre rettigheder gældende i henhold til artikel 3, stk. 1, for indehavere af en sortsbeskyttelse i henhold til artikel 3, stk. 2, i ovennævnte forordning, når disse indehavere ikke er deltagere i selskabet, men medlemmer af en forening, der på sin side er selskabsdeltager, og kan

c) et sådant selskab også (mod betaling) gøre rettigheder gældende i henhold til artikel 3, stk. 1, for indehavere af en sortsbeskyttelse i henhold til artikel 3, stk. 2, i den ovennævnte forordning, når disse indehavere hverken er deltagere i selskabet eller medlemmer af en forening, der er selskabsdeltager?

2) Skal artikel 14, stk. 3, sjette led, i Rådets forordning (EF) nr. 2100/94 [...] (grundforordningen), sammenholdt med artikel 8 i Kommissionens forordning (EF) nr. 1768/95 [...] fortolkes således, at en indehaver af en i medfør af sortsbeskyttelsesforordningen beskyttet sort kan forlange, at alle landbrugere meddeler de i de nævnte bestemmelser fastsatte oplysninger, uanset om der er holdepunkter for, om de har foretaget nogen af de i sortsbeskyttelsesforordningens artikel 13, stk. 2, opregnede handlinger med hensyn til den pågældende sort eller — i det mindste — i øvrigt har anvendt den pågældende sort i deres bedrift?»

III — Fællesskabsbestemmelser

7. Ifølge artikel 1 i forordning nr. 2100/94 indfører denne retsakt »EF-sortsbeskyttelse som eneste og eksklusive form for EF-beskyttelse af industriel ejendomsret for plantesorter«. Forordningens ikrafttræden er ikke til hinder for meddelelse af national sortsbeskyttelse, dog med forbehold af artikel 92, som forbyder dobbeltbeskyttelse. Der må følgelig ikke meddeles nogen form for national sortsbeskyttelse eller patent for en sort, for hvilken der allerede er meddelt EF-sortsbeskyttelse. EF-sortsbeskyttelse kan omfatte sorter af alle plan-

teslægter og -arter, herunder bl.a. hybrider mellem slægter eller arter.

8. For at blive omfattet af EF-sortsbeskyttelsen skal sorterne være uafhængige, homogene, stabile og nye, og de skal have en egen sortsbetegnelse. Retten til EF-sortsbeskyttelse tilkommer planteforædleren, dvs. den person, der har frembragt, fundet eller udviklet sorten, eller dennes successor.

9. I henhold til artikel 13 i forordning nr. 2100/94 indebærer EF-sortsbeskyttelsen, at indehaveren eller indehaverne af en EF-sortsbeskyttelse har ret til at foretage de i stk. 2 nævnte handlinger med hensyn til den pågældende sort, nemlig a) produktion eller reproduktion (formerings), b) behandling med henblik på formering, c) udbud til salg, d) salg eller anden form for markedsføring, e) udførsel fra Fællesskabet, f) indførsel til Fællesskabet, g) oplagring med henblik på de nævnte formål. Indehaveren kan give tredjemand tilladelse til at udføre disse handlinger og kan også knytte betingelser eller begrænsninger til sin tilladelse.

10. I artikel 14, stk. 1, fastsættes en undtagelse fra EF-sortsbeskyttelsen, som med det formål at opretholde landbrugsproduktionen tillader landbrugere med henblik på formering på marken på deres egne bedrifter at anvende udbytte, som de har tilvejebragt ved på deres egne bedrifter at plante formeringsmateriale, bortset fra hybrider og syntetiske sorter, der er omfattet af EF-sortsbeskyttelse. Dette landbrugerprivilegium finder kun anvendelse på de i stk. 2 oplyste landbrugsafgrøder, der er grupperet i fire kategorier, nemlig foderplanter, olie- og fiberplanter samt kornarter og kartofler.

Den nationale ret har anmodet Domstolen om at fortolke artikel 14, stk. 3, sjette led, som har følgende ordlyd:

»De nærmere regler for håndhævelsen af undtagelsen i stk. 1 og for beskyttelsen af planteforædlerens og landbrugernes legitime interesser [fastsættes] i gennemførelsesbestemmelser [...] på grundlag af følgende kriterier:

[...]

— indehaveren skal efter anmodning have relevante oplysninger fra landbrugere og leverandører af forarbejdningsstjenesteydelser; [...]

11. For at opfylde forpligtelsen i medfør af artikel 14, stk. 3, i forordning nr. 2100/94 præciserede Kommissionen i forordning nr. 1768/95 de nærmere regler for håndhævelsen af landbrugsundtagelsen. Landbrugere, som gør brug af undtagelsen, skal betale indehaveren et rimeligt vederlag, som skal være betydeligt lavere end det beløb, der opkræves for en licens til produktion af formeringsmateriale af samme sort i samme område. Små landbrugere som defineret i forordning nr. 2100/94 er undtaget fra denne forpligtelse.

gen en skriftlig fuldmagt hertil. Sammenlutningen handler ved en eller flere af sine repræsentanter eller ved de af sammenlutningen bemyndigede sagkyndige inden for grænserne af disses respektive fuldmagter.«

For så vidt det er relevant for denne sag, bestemmer artikel 8:

12. Oberlandesgericht Düsseldorf har anmodet Domstolen om at fortolke artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 1768/95, som giver mulighed for, at flere indehavere i forening eller en sammenslutning af indehavere kan gøre deres medlemmers rettigheder gældende, og artikel 8, stk. 2, i samme forordning, der fastlægger detaljerede regler for landbrugerens oplysningspligt med henblik på beregning af vederlaget til indehaveren.

Hvis der ikke er indgået nogen kontrakt, skal landbrugeren efter anmodning fra indehaveren afgive en erklæring med følgende oplysninger: a) landbrugerens navn og bopæl samt adressen på hans bedrift, b) oplysninger om, hvorvidt landbrugeren har anvendt det høstede produkt af en eller flere af indehaverens sorter til udsåning på bedriftens mark, c) i bekræftende fald mængden, d) navn og adresse på den eller de personer, der som tjenesteydelse har forarbejdet det pågældende høstede produkt for ham med henblik på udsåning, e) hvis de i henhold til litra b), c) eller d) meddelte oplysninger ikke kan bekræftes i overensstemmelse med artikel 14, angivelse af mængden af det af en licens omfattede formeringsmateriale af de pågældende sorter, der er anvendt, samt navn og adresse på leverandøren heraf.

Artikel 3, stk. 2, har følgende ordlyd:

»De i stk. 1 omhandlede rettigheder kan påberåbes af enkelte indehavere, af flere indehavere i forening eller af en sammenslutning af indehavere, der på EF-plan, nationalt, regionalt eller lokalt plan er etableret i Fællesskabet. En sammenslutning af indehavere kan kun handle på vegne af sine medlemmer, og kun på vegne af de medlemmer, der har givet sammenslutning-

Disse oplysninger vedrører det løbende produktionsår og et eller flere af de tre foregående produktionsår, for hvilke indehaveren endnu ikke har fremsat nogen anmodning om oplysninger.

IV — Retsforhandlingerne ved Domstolen A — *Indlæg for Domstolen*

13. Selskabet Saatgut-Treuhandverwaltung, Werner Jäger, den italienske regering og Kommissionen har indgivet skriftlige indlæg inden for den i artikel 20 i EF-statutten for Domstolen fastsatte frist.

I retsmødet den 3. oktober 2002 afgav repræsentanterne for Saatgut-Treuhandverwaltung og Werner Jäger samt de befuldmægtigede for Det Forenede Kongeriges regering og Kommissionen mundtlige indlæg.

V — Det første præjudicielle spørgsmål

14. Med dette spørgsmål, der er inddelt i tre punkter, ønsker den nationale ret oplyst, om et efter tysk ret stiftet selskab med begrænset ansvar kan anses for at være henholdsvis »flere indehavere i forening« eller »sammenslutning af indehavere«, således som udtrykkene er anvendt i artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 1768/95, og om et sådant selskab også kan gøre rettigheder gældende i henhold til artikel 3, stk. 1, for indehavere af en sortsbeskyttelse, når disse indehavere ikke er deltagere i selskabet, men medlemmer af en forening, der på sin side er selskabsdeltager, og om det også kan gøre rettigheder gældende for indehavere, der uden at være selskabsdeltagere, lader deres interesser varetage af selskabet mod betaling.

15. Saatgut-Treuhandverwaltung har anført, at fællesskabslovgiver ikke har defineret begreberne »flere indehavere i forening« og »sammenslutning af indehavere«. Efter selskabets opfattelse skal disse begreber tillægges en vid betydning, for at indehavere, som på grund af det store antal berørte landbrugere ikke kan gøre deres rettigheder gældende enkeltvis, kan gøre dette i fællesskab med andre, og med henblik herpå må det være tilstrækkeligt, at forælderen eller eneindehaveren af en udnyttelsesret giver sammenslutningen fuldmagt og dermed får status af medlem. Selskabet er så meget desto mere beføjet til at handle på vegne af indehavere, som ikke alene har givet det fuldmagt, men som også er medlemmer af en forening, der på sin side er selskabsdeltager.

16. Werner Jäger er af den opfattelse, at et selskab med begrænset ansvar ikke består af medlemmer i den i artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 1768/95 omhandlede betydning. Det fremgår af de anvendte udtryk, at lovgiver har tænkt på en faglig interessegruppe med retsform som en sammenslutning eller en lignende struktur og ikke en juridisk og organisatorisk uafhængig virksomhed uden relation til planteforældernes individuelle interesser. Efter hans mening er det sagsøgende selskab en inkassovirksomhed, som drives ud fra rent økonomiske interesser.

17. Ifølge den italienske regering kan en sammenslutning af indehavere ikke have form af et selskab med status som juridisk person. S sammenslutningen måtte i så fald betragtes som tredjemand i forhold til de enkelte indehavere af sortsbeskyttelsesrettigheder og kan derfor ikke overdrages de rettigheder, som tilkendes disse ved artikel 14 i forordning nr. 2100/94.

»sammenslutning af indehavere« i denne bestemmelse har en så vid betydning, at fællesskabslovgivers hensigt tilsyneladende har været at inddrage alle de former for sammenslutninger og foreninger, som findes i medlemsstaterne. Uanset retsform skal sammenslutningen imidlertid opfylde alle forordningens bestemmelser for så vidt angår dens drift.

18. Kommissionen mener, at det omtvistede begreb må fortolkes vidt. Den omstændighed, at rettighederne kan påberåbes af en enkelt indehaver eller flere indehavere, enten via en forening eller en sammenslutning, indebærer, at sammenslutningen med hensyn til søgsmålsret skal sidestilles med en enkelt indehaver. Et selskab med begrænset ansvar, der er stiftet i henhold til tysk ret, vil som »en sammenslutning af indehavere« kunne handle på vegne af sine medlemmer og på vegne af personer, der er medlemmer af et organ, som på sin side er deltager i selskabet, men ikke på vegne af personer, som, uden at være deltagere, giver det fuldmagt til mod betaling at gøre deres rettigheder gældende.

20. Forordning nr. 1768/95 fastlægger gennemførelsesbestemmelser vedrørende betingelserne for at håndhæve landbrugerprivilegiet. I henhold til artikel 3 kan de rettigheder og forpligtelser for indehaveren, som følger af artikel 14 i forordning nr. 2100/94, ikke overdrages andre, med undtagelse af retten til et rimeligt vederlag, hvis dettes størrelse allerede kan fastlægges.

Denne bestemmelse tilkender i det væsentlige indehaveren tre rettigheder, nemlig retten til at oppebære vederlag fra landbrugere, som gør brug af privilegiet, retten til at kontrollere, at bestemmelserne om undtagelsen overholdes, og retten til at få relevante oplysninger fra landbrugere og leverandører af forarbejdnings-tjenesteydelser.

B — Svar på det præjudicielle spørgsmål

19. Jeg deler Kommissionens opfattelse vedrørende fortolkningen af artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 1768/95. Begrebet

21. I henhold til artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 1768/95 kan disse rettigheder påberåbes af enkelte indehavere, af flere

indehavere i forening eller af en sammenlutning af indehavere, der på EF-plan, nationalt, regionalt eller lokalt er etableret i Fællesskabet.

Jeg deler ikke den italienske regerings opfattelse. Såfremt alle deltagere er indehavere af en sortsbeskyttelsesrettighed, og formålet med selskabets virksomhed er at gøre de rettigheder, som følger af artikel 14 i forordning nr. 2100/94, gældende, er det forhold, at selskabet er en selvstændig juridisk person, ikke i strid med artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 1768/95, eftersom denne bestemmelse, som jeg allerede har påpeget, ikke foreskriver, hvilken retsform sammenslutningen skal have.

Jeg deler heller ikke den opfattelse, at der er tale om overdragelse af rettighederne fra indehaveren til selskabet. At blive deltager i en sammenslutning, som har form af et selskab med begrænset ansvar, indebærer ingen overdragelse af rettigheder, så meget mindre som det i artikel 3, stk. 1, fastsættes, at med undtagelse af retten til et vederlag, hvis størrelse allerede kan fastlægges, kan de rettigheder, som sammenslutningen kan påberåbe sig, ikke overdrages andre, medmindre dette sker i forbindelse med en overdragelse af en sortsbeskyttelsesret inden for Fællesskabet.

22. I artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 1768/95 opstilles en række krav til sammenslutninger af indehavere. For det

første kan de kun handle på vegne af deres medlemmer, som skal være indehavere af en sortsbeskyttelse. Denne betingelse udelukker, at de handler på egne eller andres vegne, hvilket er tilfældet for det søgende selskab i hovedsagen. Denne betingelse er ligeledes til hinder for, at indehavere af en licens, uanset om den er eksklusiv eller ej, til udnyttelse af beskyttede sorter, kan blive medlemmer af sådanne sammenslutninger, da de ikke er indehavere af en sortsbeskyttelse og derfor ikke nyder de rettigheder, som disse tilkendes ved artikel 14 i forordning nr. 2100/94, der fastsætter reglerne for landbrugerprivilegiet.

For det andet er det en nødvendig, men ikke tilstrækkelig, betingelse at være medlem af sammenslutningen eller selskabsdeltager, da en sammenslutning kun repræsenterer sine medlemmer, når disse har givet den en skriftlig fuldmagt. Indehaveren af sortsbeskyttelse skal opfylde denne formalitet på tidspunktet for selskabets stiftelse eller senere.

23. Såfremt den tyske lovgivning vedrørende oprettelse og drift af selskaber med begrænset ansvar giver mulighed for, at disse betingelser opfyldes, hvilket skal afgøres af den nationale ret, kan et sådant selskab være en »sammenslutning af indehavere« i den betydning, hvori udtrykket er anvendt i artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 1768/95.

24. Det samme gælder, såfremt en sammenslutning af indehavere af sortsbeskyttelse på sin side er deltager i et selskab med begrænset ansvar, hvis formål er at gøre de rettigheder gældende, som for indehaverne følger af landbrugerprivilegiet. Når sammenslutningen som sådan består af indehavere, kan selskabet nemlig også handle på deres vegne, såfremt de har givet det en udtrykkelig fuldmagt hertil. Dette gør det muligt for en sammenslutning af indehavere, der er etableret i en medlemsstat, i dette land at gøre rettigheder gældende for indehavere, som er etableret i en anden medlemsstat, og som har dannet en sammenslutning for i forening at beskytte deres rettigheder.

25. Disse betingelser er imidlertid til hinder for, at en sammenslutning af indehavere som omhandlet i artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 1768/95 gør rettigheder gældende for personer, som ikke er medlemmer, hvilket er tilfældet for dem, som, uden at være deltager i Saatgut-Treuhandverwaltung, har givet selskabet fuldmagt til mod vederlag at gøre deres rettigheder i tilknytning til landbrugerprivilegiet gældende.

har form af et aktieselskab, kan man kun blive medlem ved at blive selskabsdeltager. En indehaver af sortsbeskyttelse, som giver fuldmagt til mod vederlag at gøre sine rettigheder gældende, bliver ikke af den grund deltager.

26. Af de ovennævnte grunde mener jeg, at et selskab med begrænset ansvar, som er stiftet efter tysk ret, kan være en »sammenslutning af indehavere« i den betydning, hvori udtrykket er anvendt i artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 1768/95, og at det i denne egenskab kan gøre de i stk. 1 omhandlede rettigheder gældende for indehavere af sortsbeskyttelse, såfremt disse er deltagere, har givet selskabet en skriftlig fuldmagt, og selskabet handler på deres vegne. Et sådant selskab er også bemyndiget til at gøre disse rettigheder gældende på vegne af indehavere af sortsbeskyttelse, som er medlemmer af en forening, der på sin side er selskabsdeltager, forudsat at de har givet det en skriftlig fuldmagt. Det kan derimod ikke repræsentere personer, som hverken er deltagere i selskabet eller medlemmer af en forening, der er selskabsdeltager.

VI — Det andet præjudicielle spørgsmål

Jeg deler ikke Saatgut-Treuhandverwaltung's opfattelse, hvorefter indehaveren opnår medlemskab ved blot at give fuldmagt. Jeg bestrider ikke, at det er den rette fremgangsmåde, når det drejer sig om at danne en forening med henblik på i fællesskab at beskytte legitime interesser, men når en sammenslutning af indehavere

27. Med dette spørgsmål ønsker Oberlandesgericht Düsseldorf oplyst, om de bestemmelser, den har henvist til, indebærer, at indehaveren af en EF-sortsbeskyttelse kan kræve, at alle landbrugere meddeler rele-

vante oplysninger med henblik på at blive pålagt et vederlag for at have gjort brug af privilegiet, også selv om der ikke er nogen holdepunkter for, at sorten er blevet anvendt i forbindelse med nogen af de i artikel 13, stk. 2, i forordning nr. 2100/94 omhandlede handlinger, herunder til produktion eller til et andet formål.

28. Dette spørgsmål er identisk med det, der blev stillet af Oberlandesgericht Frankfurt am Main i august 2000, som gav anledning til den for Domstolen verserende sag C-305/00, Schulin, i hvilken jeg fremsatte mit forslag til afgørelse den 21. marts 2002. De faktiske omstændigheder i nævnte sag ligner i høj grad dem, der ligger til grund for sagen mod Werner Jäger. Forskellen består i, at Saatgut-Treuhandverwaltung i ovennævnte sag var appelindstævnt, mens selskabet nu er appellant.

29. I juli 2002 modtog jeg en skrivelse fra European Seed Association, hvori denne efter at have oplyst, at den efter anmodning fra Generaldirektoratet for Landbrug under Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber havde deltaget i arbejdet med at definere begrebet landbrugerprivilegium i forordning nr. 2100/94 og forordning nr. 1768/95, redegjorde for lovgivers hensigt med reguleringen af dette begreb og anmodede mig om på ny at overveje det forslag til afgørelse, jeg havde forelagt

Domstolen med henblik på besvarelse af det præjudicielle spørgsmål, der var stillet af Oberlandesgericht Frankfurt am Main.

30. Repræsentanten for Saatgut-Treuhandverwaltung har tilsyneladende forsøgt at omgå de regler, Domstolens proceshandling er underlagt, og dermed at have set bort fra deres præceptive karakter.

Ud fra kendskab til afgørelsen i Emesa Sugar-sagen⁵, ifølge hvilken generaladvokaten deltager offentligt og selvstændigt i den proces, der fører til udarbejdelsen af Domstolens afgørelse og afslutter den mundtlige forhandling, og hans handlinger, når henses til at han deltager i udførelsen af de dømmende opgaver, ikke er omfattet af princippet om kontradiktion, benyttede sagsøgeren i hovedsagen sig af et sindrigt kunstgreb. Da den opfattelse, jeg som generaladvokat gav udtryk for i en første sag, hvor det samme præjudicielle spørgsmål var blevet stillet⁶, ikke stemte overens med selskabets påstande, og da de af retspraksis krævede betingelser⁷ for i henhold til procesreglementets artikel 61 at genåbne den mundtlige forhandling ikke forelå, besluttede Saatgut-Treuhandverwaltung at fratage sit sagsanlæg for at undgå, at Domstolen afsagde dom uden at tage hensyn til dets bemærkninger vedrørende

⁵ — Kendelse af 4.2.2000, sag C-17/98, Sml. I, s. 675.

⁶ — Schulin-sagen, jf. fodnote 5.

⁷ — Se mit forslag til afgørelse af 11.7.2002 i sag C-466/00, Kaba, dom af 6. marts 2003, Sml. s. 2219, s. 2222, punkt 108 og 109.

generaladvokatens forslag til afgørelse. Selskabet ville således kunne skærpe sine argumenter i den efterfølgende retssag, som vedrørte det samme præjudicielle spørgsmål.

For at understøtte sit standpunkt rettede selskabet henvendelse til Domstolens Justitskontor med begæring om, at Schulin-sagen blev slettet, og subsidiært, at der ikke blev afsagt dom i sagen, før retsmødet i nærværende sag havde fundet sted. Selv om den tyske ret, Oberlandesgericht Frankfurt am Main, ikke efterkom begæringen om hævelse af sagen, men opretholdt det stillede præjudicielle spørgsmål, virkede forsinkelsen i retsplejen på grund af det store antal sager, der skulle afgøres, til fordel for sagsøgeren i hovedsagen, således at det har kunnet afgive sine mundtlige indlæg i nærværende sag, før Domstolen har truffet afgørelse i den tidligere sag. Dette er alt sammen udmærket, hvis det bidrager til at forbedre retsbeskyttelsens kvalitet, men jeg vil dog erindre om princippet om parternes pligt til at udvise procesloyalitet over for retsinstanserne, i dette tilfælde ikke alene i forhold til Domstolen, men også i forhold til de tyske retter. Jeg erindrer ligeledes om princippet om solidaritet med og respekt for de øvrige retsundergivne, som i betragtning af det stigende antal og stadig mere komplicerede tvister i alle retssystemer kræver, at den, som anlægger sag, naturligvis kan træffe alle de nødvendige foranstaltninger for at gøre sine rettigheder gældende, men at det gøres på en måde, der ikke indebærer misbrug, for ikke at forhale behandlingen af andre retsundergivnes sag eller påvirke sagsbehandlingen grundighed. Retten til en effektiv retsbeskyttelse har med andre ord også sine grænser. Under de nuværende

betingelser for udførelsen af de dømmende opgaver i den vestlige verden kommer disse grænser til udtryk i, at alle retsundergivne — eftersom den tid, domstolene råder over til at behandle de sager, der indbringes for dem, er begrænset — bør gøre deres ret gældende, således at de, uden at garantierne af den grund forringes, undgår at træde deres medborgeres ret til domstolsprøvelse for nær. Man bør således undgå at iværksætte søgsmål, som er unødige, som iværksættes for sent, som er unødigt komplicerede eller uklare i deres form eller alt for omfattende og ligeledes undlade at anlægge samme sag flere gange for fuldt ud at få tilgodeset sin specielle interesse⁸.

A — Indlæg for Domstolen

31. Saatgut-Treuhandverwaltung har gjort gældende, at i henhold til artikel 14, stk. 3, sjette led, i forordning nr. 2100/94, sammenholdt med artikel 8, stk. 3, i forordning nr. 1768/95, kan en indehaver af sortsbeskyttelse kræve, at alle landbrugere oplyser, hvorvidt og i givet fald i hvilket omfang de har gjort brug af privilegiet, også selv om indehaveren ikke har noget bevis for, at landbrugeren tidligere har anvendt en beskyttet sort på sin bedrift. Til støtte for denne fortolkning har sagsøgeren henvist til mindst ti nylige domme afsagt af tyske førsteinstansretter.

⁸ — Som svar på et spørgsmål, jeg stillede ham under retsmødet, indrømmede repræsentanten for Saatgut-Treuhandverwaltung, at den omstændighed, at der blev anlagt sag, at man senere forsøgte at hæve denne, og at man opretholdt lignende påstande i andre sager, beroede på en »strategi«, der var udformet med henblik på at imødegå generaladvokatens forslag til afgørelse.

Selskabet har anført, at indehaveren principielt ikke har mulighed for at føre bevis for, at landbrugeren har anvendt høstudbytte erhvervet ved udsåning af en beskyttet sort med henblik på formering på egen bedrift. Teoretisk skulle den omstændighed, at en landbruger en gang har købt ny certificeret såsæd hos en leverandør, udgøre et holdepunkt for, at han vil kunne genså høstudbyttet. I praksis har indehaveren dog ingen mulighed for at bevise dette, eftersom han, da han ikke har forretningsforbindelser med landbrugerne, ikke kan vide, hvem der har købt certificeret såsæd, som er omfattet af hans sortsbeskyttelse. Indehaveren får den certificerede såsæd af sin plantesort fremstillet af formeringsinstitutter. Denne såsæd sælges først af producenten til kooperativer eller til grossister, som dernæst sælger den til landbrugere via detailhandlere og videreforhandlere. Saatgut-Treuhandverwaltung har tilføjet, at intet hindrer en landbruger, som har købt certificeret såsæd, i at anvende høstudbyttet med henblik på formering i flere dyrkningsår, navnlig når der er tale om kornsorter.

32. Den befuldmægtigede for Det Forenede Kongeriges regering anbefalede under retsmødet en bogstavelig fortolkning af artikel 14, stk. 3, sjette led, i forordning nr. 2100/94 og artikel 8 i forordning nr. 1768/95. Da disse bestemmelser ikke sonderer mellem landbrugere i almindelighed og landbrugere, som på deres bedrift har udsået en beskyttet sort, kan det ikke antages, at kun de sidstnævnte har pligt til at meddele oplysninger efter anmodning fra

en indehaver. Hvis bestemmelsens formål endvidere er at sikre, at indehaveren kan hævde sin ret til et rimeligt vederlag som modydelse for det privilegium, landbrugeren nyder, er den enkleste og mest praktiske måde at få oplysninger på at rette direkte henvendelse til dem, der udsår såsæden.

33. Werner Jäger, den italienske regering og Kommissionen anfører samstemmende, at anvendelsen af artikel 8, stk. 2, litra b) og c), forudsætter, at der er købt såsæd af en beskyttet sort, og at der er holdepunkter for, at høstudbyttet er blevet anvendt. Indehaveren skal i sin anmodning om oplysninger angive, hvilke elementer han råder over til støtte for denne overbevisning.

Kommissionen har videre anført, at udøvelsen af landbrugerprivilegiet klart forudsætter, at der eksisterer et forhold mellem de to parter, eftersom der, før der kan være tale om at genså høstudbyttet fra en beskyttet sort, må være indgået en aftale om den første anvendelse, enten direkte eller indirekte gennem køb af såsæd hos en leverandør. Efter dens opfattelse har indehaveren som regel adgang til oplysninger vedrørende salget af dennes beskyttede sorter. I modsat fald vil det mest hensigtsmæssige for denne være at henvende sig til såsædsforhandlerne og andre leverandører, som bringer indehaverens produkter i omsætning, frem for at pålægge alle landbrugere en oplysningspligt.

B — Svar på det præjudicielle spørgsmål

34. Efter at jeg nøje har gennemgået de skriftlige og mundtlige indlæg, der er afgivet for Domstolen i denne sag, ser jeg ingen grund til at ændre den opfattelse, jeg fremførte i mit forslag til afgørelse i den førnævnte sag C-305/00.

35. Ifølge femte betragtning til forordning nr. 2100/94 er formålet med denne retsakt at sikre alle planteforædlere en bedre beskyttelse end den, de var omfattet af i 1994, med henblik på at tilskynde til frembringelse og udvikling af nye sorter.

Artikel 13 i ovennævnte forordning afgrænser præcist, hvilke udnyttelseshandlinger der kræver indehaverens forudgående samtykke, hvis der benyttes sortsbestanddele eller udbytte af den beskyttede sort (f.eks. blomster og frugter), lige fra reproduktion til oplagring.

36. Udøvelsen af de rettigheder, som følger af EF-sortsbeskyttelsen, er underlagt begrænsninger, som er fastsat i bestemmelser, der er vedtaget i almenhedens interesse. Da beskyttelsen af landbrugsproduktionen repræsenterer en sådan interesse, tillader forordningens artikel 14 landbrugere på visse betingelser at anvende høstudbytte på

marken på deres egne bedrifter med henblik på formering. Blandt de ca. 20 sorter, der er opregnet i stk. 2, og som omfattes af privilegiet, findes der så almindelige og udbredte afgrøder som byg, hvede og kartofler.

Denne mulighed begrænser givetvis indehaverens ret til at udnytte den sort, han har frembragt, fundet eller udviklet gennem eget arbejde. For at beskytte planteforædlernes og landbrugernes legitime interesser bestemtes det i artikel 14, at det var nødvendigt at fastlægge nærmere regler for håndhævelsen af undtagelsen i gennemførelsesbestemmelser på grundlag af visse kriterier, herunder en forpligtelse til at betale indehaveren et rimeligt vederlag.

37. Som jeg anførte i mit forslag til afgørelse i sag C-305/00, Schulin, mener visse landbrugere, at denne bestemmelse skader dem, for så vidt som den begrænser den praksis, som i umindelige tider har været anvendt på området, nemlig at en del af høstudbyttet gemmes og anvendes frit som formeringsmateriale til næste høst. Det skal hertil anføres, at der er opnået store fremskridt takket være planteforædlernes virksomhed med hensyn til udvikling af nye plantesorter, som har gjort det muligt at øge udbyttet og forbedre landbrugsproduktionskvaliteten.

Kun landbrugere, som udsår en beskyttet sort på deres bedrift, skal betale plan-teforædleren et vederlag, når de anvender udbytte af deres høst med henblik på formering. Landbrugere, som anvender ikke certificeret såsæd, er følgelig fritaget for pligten til at meddele oplysninger og til at betale et vederlag.

Desuden giver artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 1768/95, som det er fremgået af redegørelsen i forbindelse med svaret på det første præjudicielle spørgsmål, indehaverne mulighed for at organisere sig med henblik på i forening at gøre de rettigheder gældende, som følger af landbrugerprivilegiet.

38. Ifølge artikel 14 i forordning nr. 2100/94, hvori landbrugerprivilegiet fastsættes, påhviler det alene indehaverne at kontrollere, at bestemmelserne i denne artikel eller bestemmelser, der er vedtaget i medfør heraf, overholdes, og de kan ved tilrettelæggelsen af kontrollen ikke få bistand fra officielle organer. I denne forbindelse nævnes kun muligheden for, at de, der deltager i kontrollen med landbrugsproduktionen, stiller relevante oplysninger til rådighed, hvis de har fået disse oplysninger som led i den normale udførelse af deres opgaver, og det ikke medfører ekstra byrder eller udgifter.

39. I lyset af denne lovgivning skal jeg undersøge, hvilke landbrugere der er omfattet af oplysningspligten: alle landbrugere, alene fordi de tilhører denne profession, som Saatgut-Treuhandverwaltung og Det Forenede Kongeriges regering har hævdet, eller, som Werner Jäger, den italienske regering og Kommissionen har gjort gældende, de landbrugere, som tidligere på deres bedrift har udsået eller plantet formeringsmateriale af den pågældende beskyttede sort.

Efter min opfattelse er det den sidstnævnte fortolkning, der må gælde.

For at lette den nævnte kontrol, som ville være praktisk taget umulig under disse omstændigheder, pålægges landbrugeren i henhold til artikel 14, stk. 3, sjette led, i forordning nr. 2100/94 og artikel 8 i forordning nr. 1768/95 en forpligtelse til at meddele indehaveren relevante oplysninger i henhold til en kontrakt eller efter dennes anmodning, for at denne kan fastslå et eventuelt vederlag og i givet fald dettes størrelse. Denne forpligtelse til at meddele oplysninger efter anmodning fra indehaveren omfatter også leverandører af forarbejdnings-tjenesteydelser.

40. Jeg skal herved påpege et forhold, som, skønt det forekommer klart, tilsyneladende ikke er blevet taget i betragtning af repræsentanten for Saatgut-Treuhandverwaltung og den befuldmægtigede for Det Forenede Kongeriges regering, nemlig at formålet med forordning nr. 2100/94 ikke er at regulere en sektor inden for Fællesskabets landbrugsproduktion, men at indføre en ordning for EF-sortsbeskyttelse. Når udtrykket »landbrugere« således anvendes

i forordningens bestemmelser, henvises der ikke til enhver landbruger, som udøver sin virksomhed inden for Unionens territorium, men kun til de landbrugere, der er omfattet af bestemmelsernes personelle anvendelsesområde, nemlig dem, der på deres bedrift anvender beskyttede plantesorter.

41. Det fremgår af ordlyden af artikel 14, stk. 1 og 2, at undtagelsen kun gælder for landbrugere, som opfylder bestemte betingelser, nemlig landbrugere, som a) på sin bedrift har udsået formeringsmateriale af en beskyttet sort, b) har tilvejebragt et høstudbytte og c) har opdyrket en sort, som svarer til en af de opregnede landbrugsafgrøder. Hvis de anvender udbytte fra denne høst, skal de betale et vederlag til indehaveren og meddele ham de relevante oplysninger med henblik på dennes beregning af vederlagets størrelse⁹.

42. Forordning nr. 1768/95 har som eneste formål at fastlægge gennemførelsesbestemmelser til artikel 14, stk. 3, i forordning nr. 2100/94, hvilken bestemmelse opstiller de kriterier, der skal lægges til grund for fastlæggelsen af de nærmere regler for håndhævelsen af landbrugsundtagelsen og

for beskyttelsen af planteforædlernes og landbrugernes legitime interesser. Når hen- ses til denne forordnings begrænsede formål, finder jeg, at det er så meget mere berettiget at gå ud fra, at den »landbruger«, som pålægges visse forpligtelser, ikke kan være enhver landbruger i Den Europæiske Union. Det kan tværtimod kun dreje sig om en erhvervsdrivende, som er omfattet af disse bestemmelser, dvs. en landbruger, som har erhvervet formeringsmateriale af en af de landbrugsafgrødesorter, der er opregnet i artikel 14, stk. 2, i forordning nr. 2100/94.

Følgelig er det kun de landbrugere, som tidligere har erhvervet formeringsmateriale af den pågældende beskyttede sort, der er omfattet af oplysningspligten. Det forekommer mig indlysende, at denne forpligtelse ikke gælder dem, som aldrig har købt et sådant materiale, eftersom de ikke ville have kunnet udså det eller tilvejebringe en høst, der kunne anvendes på ny på deres bedrift med henblik på formering.

43. Artikel 8 i forordning nr. 1768/95 regulerer indgående indholdet af den oplysningspligt, der påhviler en landbruger, som har mulighed for at anvende høstudbytte tilvejebragt ved udsåning af formeringsmateriale af en beskyttet sort. Stk. 1 præciserer, at mængden af information, som landbrugeren skal meddele indehaveren, kan gøres til genstand for en kontrakt. Denne kontrakt udgør en accessorisk aftale til hovedaftalen, hvorved indehaveren eller dennes repræsentant giver landbrugeren tilladelse til at foretage de handlinger, som er omhandlet i artikel 13, stk. 2, i forord-

⁹ — Hvis lovgiver havde haft til hensigt at lade samtlige landbrugere i Fællesskabet omfatte, burde dette have været angivet ved en præcisering af, at de alle er omfattet af en forpligtelse til at meddele indehaverne oplysninger, uanset om de på deres bedrift har udsået certificeret såsæd af en af de plantesorter, der er opregnet i artikel 14, stk. 2, i forordning nr. 2100/94. Under alle omstændigheder findes der mere altomfattende formuleringer, som lovgiver kunne have anvendt, såsom »todos los agricultores«, »cualquier agricultor«, »tous les agriculteurs«, »l'ensemble des agriculteurs«, »chaque agriculteur«, »all farmers«, »every farmer«, »alle Landwirte« og »jeder Landwirt«.

ning nr. 2100/94, hvilket normalt vil sige landbrugsproduktion.

44. I mangel af en accessorisk aftale, som præciserer, hvilke oplysninger der skal meddeles, foreligger der et retsforhold mellem på den ene side indehaveren, dennes repræsentant eller de handlende, som er bemyndiget til at sælge formeringsmateriale af indehaverens beskyttede sort, og på den anden side den landbruger, som erhverver materialet.

Da det påhviler indehaveren at kontrollere, at hans rettigheder respekteres af landbrugerne og de øvrige erhvervsdrivende, er indehaveren den, der har størst interesse i en registrering af de transaktioner, der vedrører formeringsmateriale af hans beskyttede sorter, især af de arter, for hvilke landbrugeren kan udøve sit privilegium til at anvende høstudbyttet til udsåning og udplantning.

45. Det Forenede Kongeriges regering og i særdeleshed sagsøgeren har anført, at det praktisk taget er umuligt for indehaverne at vide, hvilke landbrugere der har købt såsæd af deres beskyttede sorter, da de blot giver licens til formering og ikke deltager i de efterfølgende handelsled. Saatgut-Treuhandverwaltung tilføjede i retsmødet, at det ville være i strid med artikel 81 EF, hvis indehaverne søgte at binde de erhvervsdrivende, som deltager i distributionen og markedsføringen af såsæd, ved en kontrakt.

46. Jeg deler ikke denne opfattelse. Ganske vist kan der i medfør af artikel 27 i forordning nr. 2100/94 gives licens til hel eller delvis udnyttelse af EF-sortsbeskyttelsen, og licensen kan være af eksklusiv eller ikke eksklusiv karakter. Der er imidlertid intet til hinder for, at indehaveren giver licensen på de vilkår og med de begrænsninger, som bedst stemmer overens med hans rettigheder. Under alle omstændigheder kan indehaveren i henhold til denne bestemmelse påberåbe sig de rettigheder, som følger af EF-sortsbeskyttelsen, over for en licenshaver, som ikke overholder kontraktbetingelserne.

47. Jeg skal tilføje, at det ikke er muligt abstrakt at vurdere, om de vilkår, som indehavere kan pålægge licenshavere for at sikre, at deres rettigheder i tilknytning til landbrugerprivilegiet respekteres, kan være i strid med artikel 81 EF. Det er nødvendigt i det enkelte tilfælde at undersøge, om der er tale om aftaler, vedtagelser eller ulovlige fremgangsmåder og dernæst undersøge, om undtagelserne i artikel 81, stk. 3, EF finder anvendelse.

48. I artikel 8, stk. 2, litra a)-f), i forordning nr. 1768/95 angives de relevante oplysninger, som landbrugeren skal meddele indehaveren, hvis der ikke foreligger en

kontrakt. Disse oplysninger drejer sig for det første om landbrugerens navn og bopæl samt adressen på hans bedrift.

Efter min opfattelse er disse oplysninger ikke overflødige, selv om den omstændighed, at indehaveren henvender sig til landbrugeren direkte eller gennem den sammenslutning, han tilhører, indebærer, at han allerede har adgang til nogle af disse oplysninger. Landbrugerens forpligtelse til at medtage dem i sin erklæring kan dels begrundes med identifikationsbehov, dels med modtagerens eventuelle interesse i at verificere eller komplettere dem.

49. For det andet skal landbrugeren oplyse, om han har gjort brug af privilegiet vedrørende en sort, som tilhører indehaveren. Efter min mening bekræfter denne bestemmelse, at indehaveren, når han anmoder om oplysninger, er bekendt med, at landbrugeren har haft mulighed for at anvende det høstede produkt, dvs. at han tidligere har købt formeringsmateriale af indehaverens beskyttede sort.

50. For det tredje skal landbrugeren, hvis han har anvendt det høstede produkt på sin bedrift, oplyse, hvilken mængde han har anvendt med henblik på beregning af det vederlag, der skal betales til indehaveren. Hvis landbrugeren har benyttet eksterne tjenesteydelser, skal der desuden meddeles oplysninger om dem, der har forarbejdet produktet med henblik på senere anvendelse.

51. For det fjerde skal landbrugeren, hvis omstændighederne vedrørende det høstede produkts anvendelse og mængde ikke kan bekræftes, meddele oplysninger om mængden af det af en licens omfattede formeringsmateriale af de pågældende sorter, der er anvendt, samt navn og adresse på leverandøren.

I retsmødet hævdede repræsentanten for Saatgut-Treuhandverwaltung, at den omstændighed, at landbrugeren i dette tilfælde skal meddele oplysninger om leverandøren, bekræfter selskabets opfattelse, at indehaveren ikke kender disse oplysninger. Jeg kan imidlertid ikke tilslutte mig denne fortolkning. Efter min opfattelse kan det, hvis landbrugeren køber formeringsmateriale af en beskyttet sort, men ikke gør brug af privilegiet, alligevel være af interesse for indehaveren at vide, hvilken mængde der er anvendt sammenlignet med den indkøbte mængde og i kontroløjemed at vide, hvem leverandøren er.

52. Hvad angår den kontrol, der kan udøves af indehaverne, bestemmes det i artikel 14 i forordning nr. 1768/95, at landbrugerne skal opbevare fakturaer og etiketter vedrørende det løbende produktionsår samt de tre foregående produktionsår, dvs. den periode, som kan omfattes af indehaverens ret til at anmode om oplysninger om anvendelsen af det høstede produkt.

53. I henhold til artikel 8, stk. 5 og 6, i forordning nr. 1768/95 kan indehaveren i

stedet for at henvende sig til landbrugeren henvende sig til landbrugerorganisationer eller kooperativer, forarbejdningsvirksomheder eller leverandører af formeringsmateriale under licens af indehaverens sorter, som af de pågældende landbrugere er bemyndiget til at fremsende de krævede oplysninger, og i så fald er angivelse af de enkelte landbrugere ikke nødvendig.

Disse bestemmelser bekræfter ligeledes, at det, for at indehaveren kan gøre sin ret til at indhente oplysninger om en given sort gældende, er nødvendigt, dels at landbrugeren tidligere har udsået formeringsmateriale af denne sort, dels at indehaveren ved, hvem der leverer og i flere produktionsår har leveret formeringsmateriale til bestemte landbrugere.

54. Artikel 8, stk. 3, andet afsnit, i forordning nr. 1768/95, der fastlægger, for hvilke produktionsår landbrugeren har pligt til at meddele oplysninger om anvendelsen af privilegiet, bekræfter den afgørende rolle, som indehaveren spiller eller skal spille i de forskellige handelsled for så vidt angår hans beskyttede sorter. Ifølge denne artikel er det første produktionsår, som oplysningerne skal vedrøre, det, i hvilket den første sådanne anmodning blev fremsat vedrørende den eller de pågældende sorter og den pågældende landbruger, *forudsat at indehaveren havde truffet egnede foranstaltninger til at sikre, at landbrugeren ved køb af formeringsmateriale af den eller de pågæl-*

dende sorter forud herfor eller på dette tidspunkt i det mindste fik oplysning om, at der var indgivet ansøgning om meddelelse af EF-sortsbeskyttelse eller meddelt sådan beskyttelse samt betingelserne for anvendelsen af det pågældende formeringsmateriale.

55. Det fremgår klart af denne bestemmelse, dels at indehaveren kun kan anmode landbrugeren om oplysninger, efter at denne med fuldt kendskab til sagen har købt en beskyttet sort, dels at indehaveren skal opfylde visse forpligtelser over for landbrugeren i forbindelse med salg af såsæd. Således må Saatgut-Treuhandverwaltungs argumenter om, at alle landbrugere har pligt til at meddele oplysninger til indehaverne — uanset om de har købt såsæd af beskyttede sorter eller ej — og at indehaverne ikke har mulighed for at vide, hvem der har købt dem, afvises som ubegrundet.

56. Det fremgår således af ordlyden af de bestemmelser, som den nationale ret har anmodet Domstolen om at fortolke, såvel som af den sammenhæng, de indgår i, og de mål, de forfølger¹⁰, at forpligtelsen til at meddele indehaveren af en beskyttet sort relevante oplysninger vedrørende anvendelsen af privilegiet omfatter alle de landbrugere, som under licens har købt forme-

10 — Dom af 18.5.2000, sag C-301/98, KVS International, Sml. I, s. 3583, præmis 21. Se ligeledes dom af 17.11.1983, sag 292/82, Merck, Sml. s. 3781, præmis 12, og af 14.10.1999, sag C-223/98, Adidas, Sml. I, s. 7081, præmis 23.

ringsmateriale af denne sort, og at dette er den eneste betingelse for, at indehaveren kan gøre krav på sådanne oplysninger.

formeringsmateriale. Ved hjælp af disse oplysninger vil indehaveren med større succes kunne rette sine anmodninger om oplysninger til de landbrugere, som har pligt til at meddele dem.

Den oplysningspligt, der, hvis den ikke overholdes, kan indbringes for domstolene, som det fremgår af denne sag, skal følgelig ikke, som Saatgut-Treuhandverwaltung har gjort gældende, udvides til at omfatte landbrugere, som aldrig har købt formeringsmateriale af indehaverens beskyttede sort, eftersom de ikke har nogen teknisk mulighed for at anvende det høstede produkt.

Saatgut-Treuhandverwaltungs påstand om uden forskel at kunne forlange, at *alle landbrugere i et land* udfylder en formular vedrørende anvendelsen af *høstudbytte tilvejebragt ved udsåning af en beskyttet sort*, forekommer mig uforholdsmæssig. En sådan beføjelse er i øvrigt heller ikke nødvendig for at beskytte indehavernes legitime interesser, eftersom de, som tidligere nævnt, råder over andre, mere sikre metoder til at få de relevante oplysninger, som de ubestrideligt har ret til.

57. Det er ganske vist rigtigt, at indehaveren ikke har mulighed for i hvert enkelt tilfælde at kontrollere, om landbrugeren anvender det høstede produkt på deres bedrift med henblik på formering efter at have udsået hans beskyttede sort¹¹. Eftersom enhver anvendelse af bestanddele af denne sort til gengæld kræver indehaverens tilladelse, og at han kan fastsætte vilkår og begrænsninger, når tilladelsen gives, og endelig at kontrollen med overholdelsen af hans rettigheder udelukkende påhviler ham selv, vil det være logisk, at han, hvis det antages, at han ikke allerede har gjort det, indretter sig således, at han gennem mellemmand og såsædsleverandører kan holde sig løbende informeret om, hvem der køber

58. Af de ovenanførte grunde mener jeg, at artikel 14, stk. 3, sjette led, i forordning nr. 2100/94, sammenholdt med artikel 8 i forordning nr. 1768/95, skal fortolkes således, at pligten til at meddele indehaveren af en sortsbeskyttelse oplysninger om anvendelse af høstudbytte fra egen bedrift erhvervet ved udsåning af formeringsmateriale af den pågældende sort alene omfatter landbrugere, som tidligere har købt dette materiale og dermed har haft mulighed for at udså det, uanset om de har gjort det eller ej.

11 — B.P. Kewiet, som er præsident for EF-Sortsmyndigheden, udtalte følgende i et foredrag holdt i Einbeck den 26.1.2001: »Taking action against farmers who are not prepared to pay involves considerable expense (not least legal costs) and is made even more difficult by the lack of adequate information about the extent of the use of seed from protected varieties at individual farm level«. Foredraget er offentliggjort på www.cpvo.fr/e/articles/ocvv/speech_bk.pdf.

VII — Forslag til afgørelse

59. I lyset af ovenstående betragtninger foreslår jeg Domstolen at besvare de præjudicielle spørgsmål, der er stillet af Oberlandesgericht Düsseldorf, således:

- »1) Et efter tysk ret stiftet selskab med begrænset ansvar kan være henholdsvis »flere indehavere i forening« eller »en sammenslutning af indehavere«, således som udtrykkene er anvendt i artikel 3, stk. 2, i Kommissionens forordning (EF) nr. 1768/95 af 24. juli 1995 om gennemførelsesbestemmelser vedrørende landbrugsundtagelsen i artikel 14, stk. 3, i Rådets forordning (EF) nr. 2100/94 om EF-sortsbeskyttelse, og selskabet kan i denne egenskab gøre de i stk. 1 omhandlede rettigheder gældende for indehavere af en sortsbeskyttelse, såfremt disse er selskabsdeltagere, har givet selskabet en skriftlig fuldmagt, og selskabet handler på deres vegne. Et sådant selskab er også bemyndiget til at gøre disse rettigheder gældende på vegne af indehavere af sortsbeskyttelse, som er medlemmer af en forening, der på sin side er selskabsdeltager, forudsat at de har givet selskabet en skriftlig fuldmagt. Selskabet kan derimod ikke repræsentere personer, som hverken er deltagere i selskabet eller medlemmer af en forening, der er selskabsdeltager.

- 2) Artikel 14, stk. 3, sjette led, i Rådets forordning (EF) nr. 2100/94 af 27. juli 1994 om EF-sortsbeskyttelse, sammenholdt med artikel 8 i forordning nr. 1768/95 skal fortolkes således, at forpligtelsen til at meddele indehaveren af en sortsbeskyttelse oplysninger om udsåning på egen bedrift af høstudbytte af formeringsmateriale af den pågældende sort kun omfatter landbrugere, som tidligere har købt dette materiale, og som således har haft mulighed for at udså det, uanset om de har gjort det eller ej.«